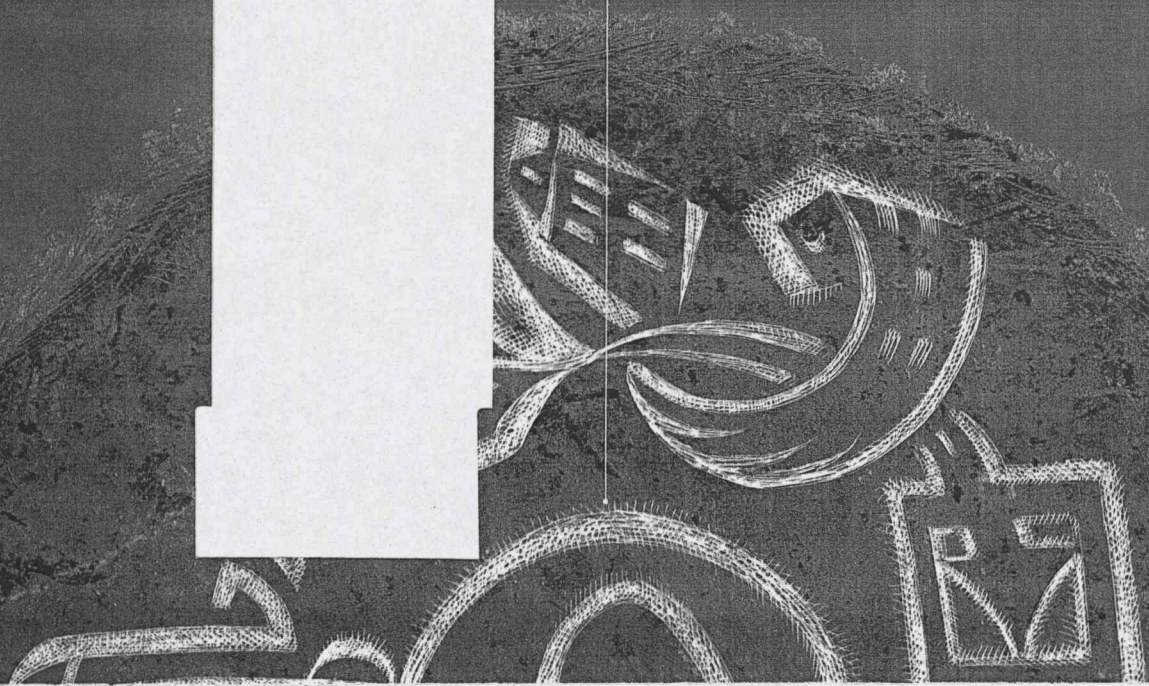
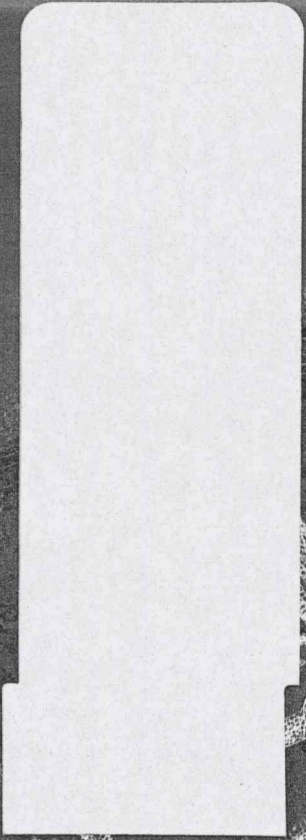
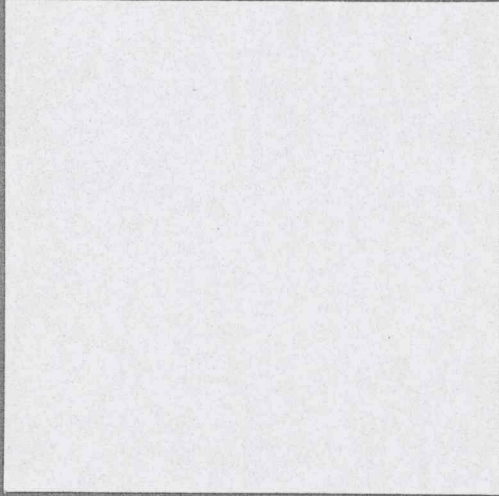

1.110526039003

RIJKSDIENST VOOR DE MONUMENTENZORG

ID 218
C2
15-2-2008.

datum in procedure: 16 juli 2004

datum aanwijzing: 15 FEB. 2008

errata:

TOELICHTING

bij het besluit tot aanwijzing van
het beschermd stadsgezicht **Eikenderveld**
gemeente Heerlen (Limburg)
ex artikel 35 Monumentenwet 1988

Foto: Eikenderveld (2001)

1.110526039004

HEERLEN, EIKENDERVELD

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer zijn bevoegd om gezamenlijk beschermde stads- en dorpsgezichten aan te wijzen. Het rechtsgevolg van de aanwijzing is dat de gemeenteraad ter bescherming van een stads- of dorpsgezicht een bestemmingsplan, als bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening, vast moet stellen. In die zin kan de aanwijzing tevens een stimulans betekenen voor een te voeren ruimtelijk kwaliteitsbeleid.

In totaal zijn er in Nederland meer dan 300 beschermde stads- en dorpsgezichten met een geschiedenis die teruggaat tot vóór het jaar 1850. In het kader van het Monumenten Inventarisatie Project is ook de stedenbouw uit de periode 1850-1940 landelijk geïnventariseerd. Het besluit tot aanwijzing van Eikenderveld te Heerlen als beschermd stadsgezicht vloeit voort uit deze inventarisatie.

INLEIDING

Het stadsgezicht Eikenderveld is gesitueerd in de gemeente Heerlen, ten zuiden van de spoorlijn Sittard-Heerlen en ten noorden van de Eikenderweg. De woningen zijn gebouwd in opdracht van 'Samenwerking', een coöperatieve woningbouwvereniging voor spoorwegpersoneel. De woningbouwvereniging onderhield nauwe banden met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen (SS). De spoorwegkolonie werd tussen 1912 en 1927 in vier fasen gerealiseerd. De huizen uit de eerste twee fasen zijn in de jaren tachtig afgebroken. Het huidige gezicht Eikenderveld is gerealiseerd in de periode 1922-1927, grotendeels naar ontwerp van de architect N.J. van Tiene.

ONTSTAAN EN ONTWIKKELING

Groei van Heerlen

Tot 1900 was Heerlen een plattelandsgemeente. Dat veranderde echter snel toen de systematische ontginning van de Limburgse steenkolenvelden ter hand werd genomen.

Vanouds kende Limburg al enige steenkoolwinning in de oude abdijmijn van Rolduc, bij Kerkrade. Maar de steenkoolwinning begon hier in feite pas echt toen in 1899 de eerste steenkolen naar de oppervlakte werden gehaald in de mijnschacht Oranje Nassau I te Heerlen. De ontginning van het steenkolenveld werd mogelijk gemaakt nadat de eigenaar van het Oranje Nassau-concern, de Duitse industrieel Honigmann, een methode had ontwikkeld om de moeilijke geologische omstandigheden in Limburg te overwinnen. Andere schachten volgden nu spoedig. De steenkoolwinning was in het begin een volledig buitenlandse aangelegenheid. Oranje Nassau was van een Duitse familie en de schachten Willem Sophie (Spekholzerheide 1902) en Laura (Eygelshoven 1907) waren in Belgische handen. In 1906 opende Honigmann de Oranje Nassau II bij Schaesberg. De Nederlandse staat ging zelf ook steenkool winnen, maar pas in 1909 kwam de eerste staatsmijn in productie: de Wilhelmina in Terwinselen, gevolgd door Emma in Hoensbroek (1914), Hendrik te Brunssum (1918) en Maurits in Geleen (1925). Ondertussen werden ook nog de particuliere schachten Oranje Nassau III (1917, Heerlen), Julia (1929, Eygelshoven) en Oranje Nassau IV (1929, Heerlen) in productie genomen.

De komst van de mijnen had een grote vraag naar arbeidskrachten tot gevolg. In de gemeente Heerlen vertienvoudigde daardoor de bevolking tussen 1891 (5.000 inwoners) en 1937 (50.000 inwoners). Gemeenten als Hoensbroek, Schaesberg, Brunssum, Kerkrade, Geleen en Sittard kenden een vergelijkbare ontwikkeling. Voor een deel van de nieuwe bevolking werden speciale wijken gebouwd: de mijnwerkerskoloniën. Tot 1920 waren het vooral de mijnbouwondernemingen zelf die deze woningen bouwden, maar vanaf 1911 werd die taak steeds meer overgenomen door woningbouwverenigingen, die overigens in de meeste gevallen nauwe banden onderhielden met de mijnondernemingen. Van groot belang was de oprichting van de overkoepelende woningbouwcorporatie Ons Limburg (1911) door dr. H. Poels, 'priester en aalmoezenier van den arbeid in Limburg', fervent strijder voor de katholieke zaak en tegen de 'zederverwildering'. In combinatie met de door Poels in 1912 opgerichte bouwgrondmaatschappij Tijdig, gaf Ons Limburg een krachtige impuls aan de bouw van mijnkoloniën in Limburg. Er waren maar weinig woningbouwverenigingen in de Mijnstreek die niet onder de paraplu van het katholieke Ons Limburg opereerden.

Ontwikkeling van de spoorwegsector

Met de komst van de mijnen groeiden ook andere sectoren sterk. Zo ontwikkelde zich een groeiende vraag naar personeel voor allerhande toeleveringsbedrijven en voor de administratieve en dienstverlenende sector. Een van de sectoren die nauw met de ontwikkeling van de mijnindustrie is verweven, was het spoorwegvervoer.

Eerst in 1896 werd de mijnstreek ontsloten door de nieuwe spoorwegverbinding Sittard-Heerlen-Herzogenrath. Deze spoorweg was eigendom van de Nederlandse Zuider-Spoorwegmaatschappij. Directeur van de maatschappij en initiatiefnemer van de aanleg was de Limburgse industrieel Henri Sarolea. Sarolea had ook belangen in de Maatschappij tot exploitatie van Limburgse Steenkolmijnen, die hij samen met de Akense ondernemersfamilie Honigmann in 1893 had opgericht. De spoorweg was dan ook primair aangelegd om steenkool uit de toekomstige mijnen te kunnen verwerken. Toen de Oranje Nassau-mijn eenmaal begon te produceren, verkocht Sarolea de aandelen van de spoorlijn aan de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen (SS).

De meeste steenkool uit de Limburgse mijnen werd via deze spoorlijn afgevoerd. De Staatsmijnen vervoerden daarnaast steenkool over een eigen spoorwegnet naar de steenkoolhaven in Stein aan het Julianakanaal. Bij de mijnen lagen uitgestrekte spoorwegemplacements en in Heerlen en Nuth lagen grote rangercomplexen. De opening van de spoorlijn Heerlen-Maastricht in 1914 betekende een verdere versterking van Heerlen als spoorwegknooppunt.

Een deel van het Limburgse spoorwegpersoneel was in dienst van de mijnen, de rest was in dienst van de spoorwegmaatschappij. De behoefte aan huisvesting voor deze spoorwegarbeiders was groot. Omdat de mijnen alleen voor eigen mensen bouwden en de bouw door woningcorporaties nog niet goed op gang was gekomen, besloot een aantal spoorwegmensen in 1911 om zelf een woningcorporatie op te richten.

Oprichting van woningbouwvereniging Samenwerking

Eigenlijk was het niet de bedoeling van de spoorwegmensen om met hulp van rijksvoorschotten woningwetwoningen te gaan bouwen. De bedoeling was aanvankelijk om particulier geld te lenen, zodat de leden na verloop van tijd zelf eigenaar konden worden van hun huizen. Directeur Hooreman van de Oranje Nassau-mijnen was al bereid gevonden om geld te lenen voor het aankopen van de grond. Deze vorm van financiering bleek uiteindelijk toch niet haalbaar voor het realiseren van betaalbare woningen voor de doelgroep, zodat men alsnog op woningwetwoningen overging. Nog hetzelfde jaar werd de Coöperatieve Woningbouwvereniging Samenwerking voor Spoorwegpersoneel te Heerlen opgericht. Doelstelling van Samenwerking was goede woningen te bouwen, 'ter bevordering van de zedelijke en stoffelijke belangen der leden' en 'den spoorwegman van Heerlen te verheffen'.

Samenwerking was een van de weinige woningbouwverenigingen die niet onder de paraplu van het katholieke Ons Limburg opereerde. Wel werd nauw samengewerkt met de Mij. tot Exploitatie van Staatsspoorwegen (SS). Zo verstreekte de SS financiële voorschotten en regelde de woningbouwvereniging met de SS dat de huur van de woningen werd ingehouden op het loon van de spoorwegbeambten. Het innen van de huur, wat altijd veel problemen gaf bij andere woningbouwverenigingen, was op deze manier goed geregeld. Ook de gemeente Heerlen steunde de woningbouwvereniging voor spoorwegpersoneel, onder meer door het verstrekken van renteloze voorschotten.

De spoorwegcorporatie had wat dat betreft een veel betere verstandhouding met de gemeente dan de socialistische woningcorporatie Glück Auf, een van de weinige andere corporaties die onafhankelijk van het katholieke Ons Limburg opereerde.

De opgeleverde woningen werden door Samenwerking aanvankelijk alleen aan spoorwegpersoneel verhuurd. Tot 1920 deelde de corporatie jaarlijks premies uit van drie tot vijf gulden voor 'goede bewoning'. In de loop van de jaren twintig kwamen ook andere beroepsgroepen steeds meer in aanmerking voor een woning van Samenwerking.

Bouw van Eikenderveld

Als eerste bouwlocatie vond Samenwerking een geschikte plek nabij het Eikenderveld, aan de westkant van het stadscentrum. De enige huizen in dit gebied waren op dat moment acht woningen aan de Laanderstraat (westzijde, huidige nummers 91-105), die in 1905 waren gebouwd voor personeel van de Nederlandse Maatschappij voor Mijnkundige Werken, een toeleveringsbedrijf voor de mijnen. Dit bedrijf stond iets noordelijker aan de Esschenderweg, nu Parallelweg (zie kaart 3).

De wijk Eikenderveld werd in vier fasen gebouwd. De eerste groep van 34 woningen realiseerde Samenwerking in de hoek Eikenderweg-Laanderstraat (oostzijde). Architect was H. Wijsbek uit Heerlen. De huur van deze eerste woningen lag rond de 2,30 gulden per maand, ze waren voorzien van riolering en waterleiding. Tot aansluiting op het elektriciteitsnet besloot de woningbouwvereniging pas twee jaar later. Samenwerking bouwde uitsluitend eengezinswoningen, alleen het hoekpand was bedoeld voor twee gezinnen. Dit leverde onmiddellijk problemen op, zodat in 1915 het huis werd verbouwd tot eengezinswoning. Inwoning van kostgangers kwam veel voor. De woningbouwvereniging probeerde dit in de hand te houden door een maximum van twee kostgangers per gezin te handhaven. 'Illegale' kostgangers vormden echter een van de grootste problemen in de begintijd. Andere problemen had de woningbouwvereniging met afwatering (ondergelopen kelders) en mijnschade door verzakkingen. De mijnschade werd steeds door Oranje Nassau hersteld.

Samenwerking bouwde een volgende woninggroep, in dezelfde stijl en van dezelfde architect, op een andere locatie (Heerlen-Schandelen).

Pas in de jaren 1920-1921 kwam in Eikenderveld een tweede blok van 79 woningen gereed tussen de Vorstenstraat en Hertogstraat (*zie kaart 2 en 3*). Architect was hoogst waarschijnlijk N.J. van Tiene, aangezien die sinds 1917 als bouwkundig adviseur en architect voor de woningbouwvereniging optrad. Deze Van Tiene begon als architect in Heerlen en vestigde zich later in Maastricht. Hij heeft behalve in Heerlen ook woningen voor spoorwegpersoneel gebouwd in onder meer Nuth, Sittard, Venlo, Gennep en Amersfoort.

Het eerste en tweede bouwblok sloten nog niet op elkaar aan. De resterende ruimte werd in de derde (1921-1922) en vierde fase (1926-1927) opgevuld. Van Tiene ontwierp hiervoor een patroon van straten uitkomend op twee kleine pleinen (Koningsplein en Markiesplein). Meest beeldbepalend zijn de gesloten bouwblokken uit de derde fase, met opvallende hoekoplossingen en afwisseling van lange gevels met topgevels, die vaak weer de afsluiting vormen van een daartegenover uitkomende straat. Kenmerkend voor deze woningen is ook het gebruik van een plint met Kunrader steen (mergel). In deze fase werden 164 woningen gebouwd en een winkel. De tweede en derde fase zijn op *kaart 2* in opgeleverde vorm ingetekend. In 1923 was Van Tiene ontstemd dat hij zijn stratenplan weer moest omgooien, omdat een katholieke broederschap een kerk en een school in de wijk zou gaan bouwen, maar daar onverwacht van afzag, toen zij elders goedkopere bouwgrond konden krijgen. Van de geplande school en kerk zijn geen tekeningen aangetroffen, maar ze waren gepland in de noordoosthoek Hertogstraat/Koningstraat. Het afblazen van de bouw van de kerk en de school werd een 'zaak' die enige tijd in beslag nam, wat de reden zal zijn dat deze centraal in de wijk gelegen hoek wat rommelig oogt en pas in de laatste fase is bebouwd.

De huizenblokken in de vierde fase (1926-1927, *kaart 2*) zijn weer duidelijk anders, onder andere door toepassing van hoge daken en losse dakkapellen. In deze fase ontstonden ook de bouwblokken aan de oostzijde van de Hertog- en Keizerstraat, die in een L-vorm rond het terrein van de Mij. voor Mijnbouwkundige Werken kwamen te liggen. Deze fase omvatte honderd woningen, vier winkels en een kantoor voor de woningbouwvereniging. Voor het laatste blokje van deze fase (47 woningen) tekende de Maastrichtse architect A.J.N. Boosten samen met Van Tiene.

De uiteindelijke spoorwegkolonie telde 377 woningen, vijf geplande winkels (één aan het Markiesplein, drie aan de Eikenderweg en één op de hoek Keizerstraat/Esschenderweg) en een kantoorgebouw (Markiesplein). Door de gesloten bouwblokken en het vrijwel ontbreken van openbare groenvoorzieningen had de spoorwegkolonie een opvallend stedelijk karakter, dat contrasteert met de tuindorpsuitbreidingen zoals die onder de vlag van Ons Limburg werden gerealiseerd.

Latere ontwikkelingen

Samenwerking zag eind jaren twintig de pogingen om Eikenderveld verder uit te breiden mislukken, omdat ze de benodigde grond niet kon verwerven. Oud Eikenderveld onderscheidt zich daardoor vrij duidelijk van het naoorlogse Eikenderveld. De belangrijkste voorzieningen voor de bewoners van Eikenderveld lagen buiten de wijk. Aan de Eikenderweg ontwikkelde zich in dezelfde tijd lintbebouwing met woningen en winkels. In een zijstraat van de Eikenderweg, de Pater Beatusstraat, bevonden zich de kerk, de jongens- en de meisjesschool, het patronaat en de speeltuin.

In de loop van de jaren zijn er binnen Eikenderveld nog kleine winkels bijgekomen en ook weer verdwenen.

Het Koningsplein ontwikkelde zich tot een belangrijk ontmoetingspunt in de wijk, waar de kinderen speelden op het grasveldje en waar zich rond het Christusbeeld de kerkelijke rituelen afspeelden. Lang kende de wijk een sterke sociale cohesie, waar families generatie op generatie bleven wonen. Dit begon in de jaren zeventig af te brokkelen.

In 1981 fuseerde de coöperatieve woningbouwvereniging Samenwerking met de socialistische woningbouwvereniging Glück Auf tot woningbouwvereniging SGA (Samenwerking Glück Auf). Hierna volgden nog twee fusies, waardoor de naam van deze voormalige woningbouwverenigingen is verdwenen. Op de hoek van de Eikenderweg en de Laanderstraat, waar de bouw van Eikenderveld ooit is begonnen, herinnert een klein standbeeld uit 1996 aan de beide verdwenen corporaties.

In de jaren tachtig stond heel Oud Eikenderveld op de nominatie om gesloopt te worden. Uiteindelijk zijn alleen de oudste woonblokken (eerste en tweede fase) gesloopt. De woonblokken uit de tweede fase zijn vervangen door nieuwbouw en door een groot plantsoen (*zie kaart 5*) ter compensatie van het gebrek aan groen in de wijk.

Ook op het terrein van de voormalige Mij. voor Mijnkundige Werken werden nu woningen gebouwd. Voor de ontsluiting van deze bouwblokken moesten enkele woningen in de Koning-, Hertog- en Keizerstraat worden opgeofferd. Voor de nieuwbouw is ook een deel van het Koningsplein benut, waardoor dit als plein nauwelijks nog is te herkennen. De reden hiervoor zal zijn geweest dat men een afsluiting wilde creëren voor het nieuwe plantsoen tussen Hertogstraat en Vorstenstraat.

De woonblokken uit fase 3 en 4 ondergingen een grootscheepse renovatie. Hierbij werden onder meer eengezinshuizen in hoekpanden getransformeerd tot duplexwoningen, werden deur- en raampartijen gewijzigd, en zijn op diverse plaatsen oorspronkelijke elementen verdwenen of veranderd. Ook de laatste ramen met de oorspronkelijke roedenverdeling verdwenen. De technische sporen van de renovatie deden het straatbeeld geen goed, maar ook sociaal pakte de renovatie slecht uit. Veel mensen verlieten de wijk, de samenstelling van de bevolking veranderde en al binnen enkele jaren dreigde verpaupering.

Als een van de maatregelen om de verpaupering een halt toe te roepen, gaf de Heerlense architect J. Harnischmacher de wijk in 1994 een opfrisbeurt door middel van enkele stedenbouwkundige ingrepen. Schildering van de gevels, een lantaarn- en een bomenplan moesten de negatieve renovatiesporen en de sombere uitstraling van de buurt tegengaan.

In de tweede helft van de jaren negentig is de woningbouwvereniging overgegaan tot verkoop van alle woningen aan particulieren. Alleen de voormalige winkel- en kantoorpanden zijn nog in handen van de woningbouwvereniging (eerst woningbouwvereniging Parkstad, sinds 2003 woningbouwvereniging Weller). Een deel is opgekocht door de bewoners, een deel door makelaars, die de verhuur voortzetten en tot verkoop overgaan als de bewoners vertrekken. Het onmiddellijk merkbare gevolg van de privatisering is enerzijds een aanzet tot upgrading, maar ook 'verrommeling' van de bouwblokken door particuliere ingrepen, die afbreuk doen aan de kwaliteit van de bebouwing en die de uitstraling van de buurt op den duur geen goed zullen doen.

HUIDIG RUIMTELIJK KARAKTER

Ondanks genoemde mutaties vormt het gebied tussen Koningstraat, Laanderstraat en Eikenderweg nog steeds een gebied met hoge stedenbouwkundige kwaliteiten. Opvallend is het sterk stedelijke karakter, wat tot uiting komt in de bebouwing van gesloten bouwblokken, en in het stratenplan, waarbij diverse straten uitkomen op twee buurtpleinen. Hiervan is het Markiesplein het best bewaard gebleven. Het kleine plein wordt gedomineerd door een grote eik, de oudste openbare boom in de wijk. In de gesloten bouwblokken bevinden zich smalle doorgangen naar de binnenterreinen met achtertuintjes. De achterterreinen zijn sterk van karakter veranderd, omdat de oorspronkelijk met lage heggen afgescheiden achtertuinen nu zijn dichtgetimmerd met muurtjes en schuttingen. In één bouwblok (Regentessestraat-Schoutstraat) leiden twee brede, ronde stenen poorten naar het achterterrein. De reden hiervan is onbekend. Mogelijk voorzag de architect hier een openbare binnentuin.

De bouwblokken bestaan overwegend uit één en twee bouwlagen onder zadeldak en hebben gedeeltelijk (derde fase) natuurstenen plinten (Kunrader steen). De bouwstijl is traditionalistisch, met verschillende toepassing van topgevels, vensterindelingen en dakkapellen. Aan de ene kant maakt de buurt door het ontbreken van voortuintjes of plantsoenen een sobere indruk. Aan de andere kant zorgen de diverse bouwblokken met hun zorgvuldig afgewerkte gevels, verschillende oplossingen voor hoeken, daken, dakkapellen, deur- en vensterpartijen en poorten, voor veel afwisseling.

Een apart blokje huizen wordt gevormd door de woningen voor de werknemers van de Nederlandse Maatschappij voor Mijnkundige werken in de Laanderstraat. De huizen zijn te herkennen aan het vakwerk in de topgevels. De fabrikantenvilla aan de parallelweg is ook nog aanwezig. Verder zijn er in de jaren dertig op restpercelen nog enkele afwijkende particuliere woningen gebouwd, zoals op de westhoek Laanderstraat-Eikenderweg en een villa in de Hertogstraat.

Van de winkelpanden zijn er nog twee in functie (aan de Eikenderweg: een kapper en een sigarenzaak). De winkel aan het Markiesplein is nu het onderkomen van het bewonersplatform van de wijk (De Markies). De rest heeft een woonfunctie. In het voormalige kantoor van de woningbouwvereniging aan het Markiesplein huist een architectenbureau. In een voormalige woning in de Koningstraat is een wijkbureau van de politie gevestigd.

Het karakter van het Koningsplein is door sloop en nieuwbouw verloren gegaan. Van het plein resteert nog een klein plantsoen met het Christusbeeld. In de westhoek Koningstraat/Hertogstraat is de begroeiing van het nieuwe plantsoen inmiddels tot wasdom gekomen. Ten noorden van de Koningstraat strekt zich in de Hertogstraat en haaks daarop in de Keizerstraat nog een L-vormige lus bouwblokken uit 1926/1927 uit. De L-vorm herinnert aan het daarachter liggende terrein van de Mij. voor Mijnkundige werken. De rest van het terrein is in de jaren tachtig ingevuld met woningen. Ten slotte zijn als gevolg van de fusie tussen de gemeente Heerlen en Hoensbroek straatnamen in deze plaatsen gewijzigd. Zo heet de vroegere Prinsenstraat in Eikenderveld nu Schoutstraat.

BEGRENZING

De grens van het beschermd gezicht Eikenderveld wordt in het noordoosten gevormd door de Laanderstraat en een klein stukje Parallelweg tot en met het eerste huizenblokje. In het noordwesten door de grens van de achtererven van de huizen aan de Koningstraat en de Hertogstraat huisnummers 18-32, dan door de Hertogstraat zelf en weer de Koningstraat. In het zuiden door de Vorstenstraat en Eikenderweg.

De exacte begrenzing is aangegeven op de bijgevoegde begrenzingskaart, MSP/58/04.

WAARDERING

Het beschermd gezicht Eikenderveld is van bijzondere waarde als voorbeeld van arbeidershuisvesting uit het begin van het woningwet tijdperk, opgezet door een woningbouwvereniging voor spoorwegpersoneel. Eikenderveld onderscheidt zich door zijn stedelijke karakter (besloten bouwblokken), zijn bovengemiddelde kwaliteit van opzet en uitvoering (stratenplan en afwisselende bouwstijlen), en zijn doelgroep (spoorwegpersoneel). De spoorwegkolonie verwijst bovendien naar een periode van sterke groei van Heerlen - als centrum van de Oostelijke Mijnstreek én als spoorwegknooppunt - als gevolg van de opkomst van de steenkolenmijnbouw in Nederland.

NADERE TYPERING VAN TE BESCHERMEN WAARDEN

Het beschermd stadsgezicht Eikenderveld is:

- van historische waarde omdat de kolonie verwijst naar een periode van sterke groei van Heerlen als centrum van de Oostelijke Mijnstreek en als spoorwegknooppunt, als gevolg van de opkomst van de steenkolenmijnbouw in Nederland;
- van historische waarde omdat de kolonie een bijzondere plaats inneemt in de geschiedenis van de arbeidershuisvesting in de Mijnstreek: zij is gebouwd door een van de oudste woningbouwverenigingen in Limburg (1911), en bovendien een van de weinige woningbouwverenigingen die buiten het katholieke Ons Limburg opereerde;
- van stedenbouwkundige waarde door het bijzondere stratenplan en de gesloten bouwblokken, dat in tegenstelling tot veel arbeiderskoloniën uit deze tijd een sterk stedelijk karakter draagt en de gave staat waarin de kern van deze opzet bewaard is gebleven;
- van stedenbouwkundige en architectuurhistorische waarde door de kwaliteit van het stratenplan en de uitvoering van de verschillende bouwblokken in diverse perioden en stijlen en de relatief gave staat waarin deze opzet nog verkeert. Daarnaast als voorbeeld van het werk van architect N.J. van Tiene;
- van cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een arbeiderskolonie, die expliciet is opgezet voor spoorwegpersoneel;
- van cultuurhistorische waarde omdat de spoorwegkolonie verwijst naar de verwevenheid van de opkomst van de steenkoolmijnen en de groei van het spoorwegvervoer.

RECHTSGEVOLG VAN DE AANWIJZING

Ter effectueering van de aanwijzing van een beschermd stads- of dorpsgezicht moet ingevolge artikel 36 van de Monumentenwet 1988 een bestemmingsplan worden opgesteld. De toelichting op de aanwijzing kan daarbij voor wat het beschermingsbelang betreft als uitgangspunt dienen. Doel van de aanwijzing is de karakteristieke, met de historische ontwikkeling samenhangende structuur en ruimtelijke kwaliteit van het gebied te onderkennen als zwaarwegend belang bij de toekomstige ontwikkelingen binnen het gebied. De aanwijzing beoogt op die wijze een basis te bieden voor een ruimtelijke ontwikkeling die inspeelt op de aanwezige kwaliteiten, daarvan gebruikmaakt en daarop voortbouwt.

In het aanwijzingsbesluit is bepaald in welke mate de vigerende bestemmingsplannen aan het beschermingsvereiste voldoen.

BRONNEN

- R. Dieteren, *Veertig jaren arbeiderswoningen in Limburg: Ons Limburg 1911-1951*. 1951.
- A.E. Dinger, 'Arbeidershuisvesting in de Mijnstreek'. In *Tijdschrift voor Volkshuisvesting 1921-I en -II*. 1921.
- J.C.G.M. Jansen, *Heerlen: marktcentrum, mijnstad, agglomeratie*. 1998.
- J.C.J.M. Starman en M.M.R. Daru-Schoemann, *Industrieel erfgoed in Limburg*. 1990.
- K. Volkers, *Arbeidershuisvesting, van Mulhouse tot de Mijnstreek; basisinleiding* (niet gepubliceerd, met literatuurverwijzing). RDMZ 2001.
- Woningbouwvereniging SGA (1987), *Samenwerking Glück Auf, 75 jaar werken aan de Volkshuisvesting (bibl. SHC-Maastricht)*.

Kaarten

1. Overzicht Oostelijke Mijnstreek, RDMZ 2002.
2. Fragment blauwdruk bestek no. 10 en 11. Getekend door N.J. van Tiene. Maastricht 1926.
3. Bonnekaart nr. 763, verkend in 1912 en 1913. Gedeeltelijk herzien tot 1924. Uitgave 1925. Schaal: 1:25.000.
4. Bonnekaart nr. 763, verkend in 1935. Uitgave 1937. Schaal: 1:25.000.
5. Oriëntatiekaart, RDMZ 2004.

COLOFON

Uitgave: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, Zeist 2007

Onderzoek, tekst en kaartmateriaal:

- Provincie Limburg
- drs. K. Volkers
- RDMZ, A.C. Habets

Begrenzingskaart: RDMZ, drs. B.A.R.T. Broex

Foto omslag: RDMZ

Redactie: RDMZ, drs. E.B. Manuel

PRODUCTIE

RACM/Drukkerij Kerckebosch bv, Zeist

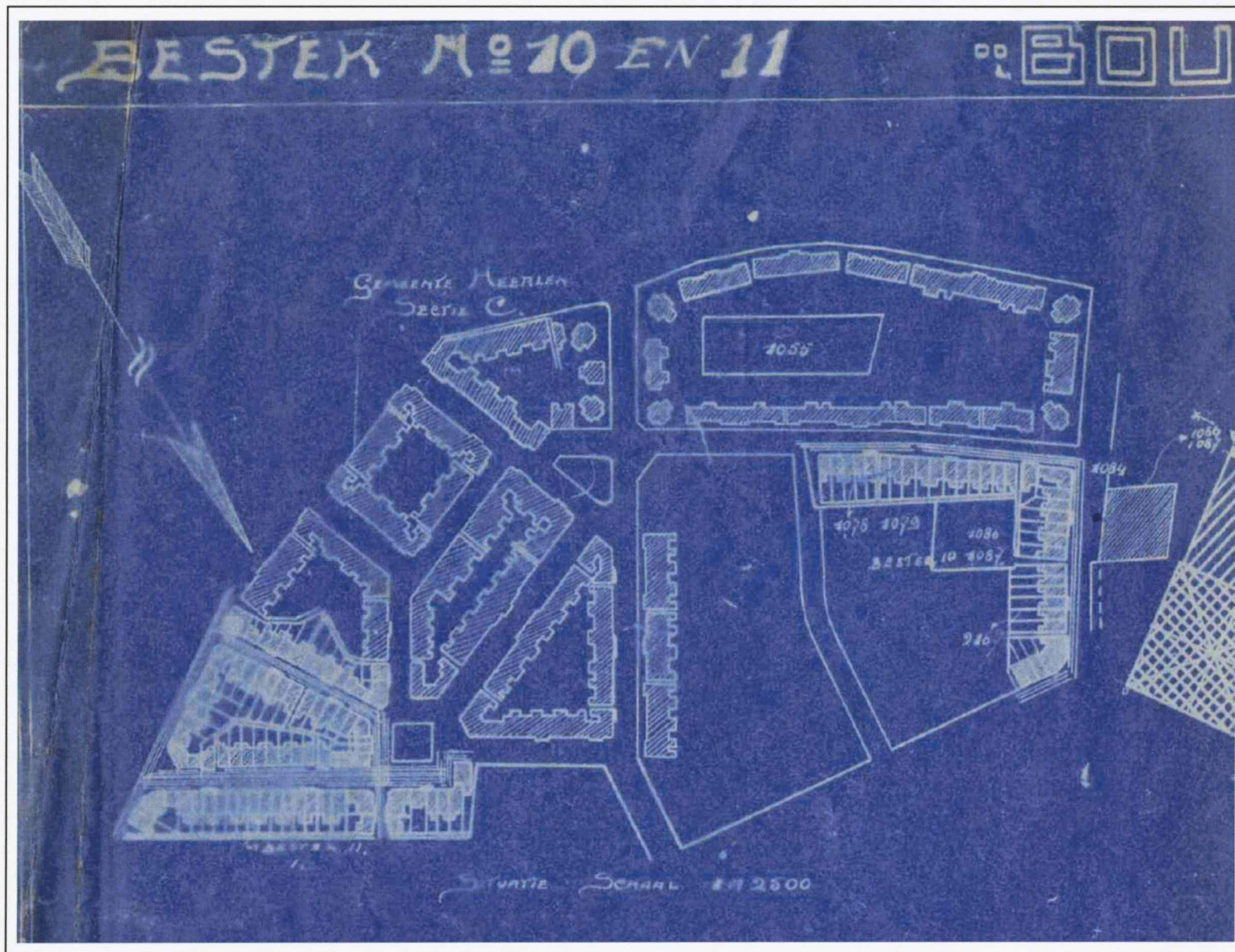

BIJLAGEN

1. Overzicht Oostelijke Mijnstreek.
2. Fragment blauwdruk bestek no. 10 en 11.
3. Circa 1924.
4. Circa 1935.
5. Oriëntatiekaart.

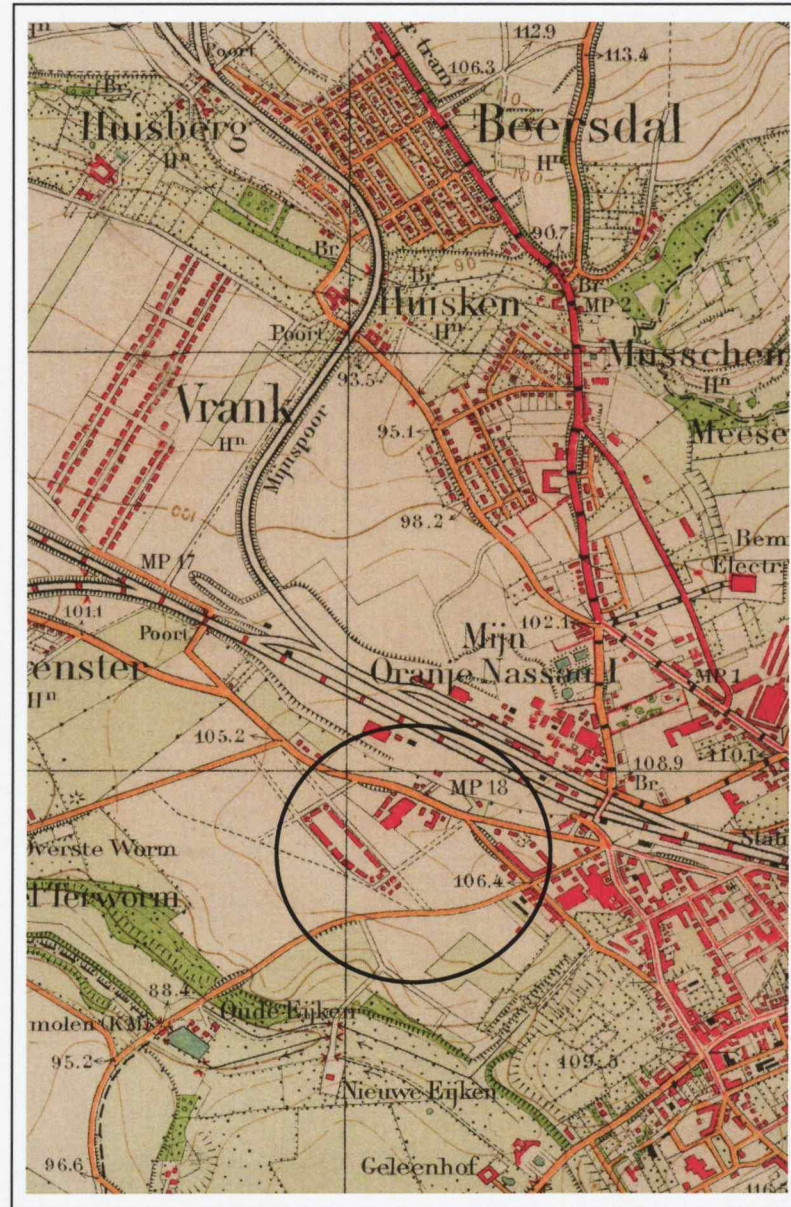

1.110526039014

Kaart 2 Fragment blauwdruk bestek no. 10 en 11

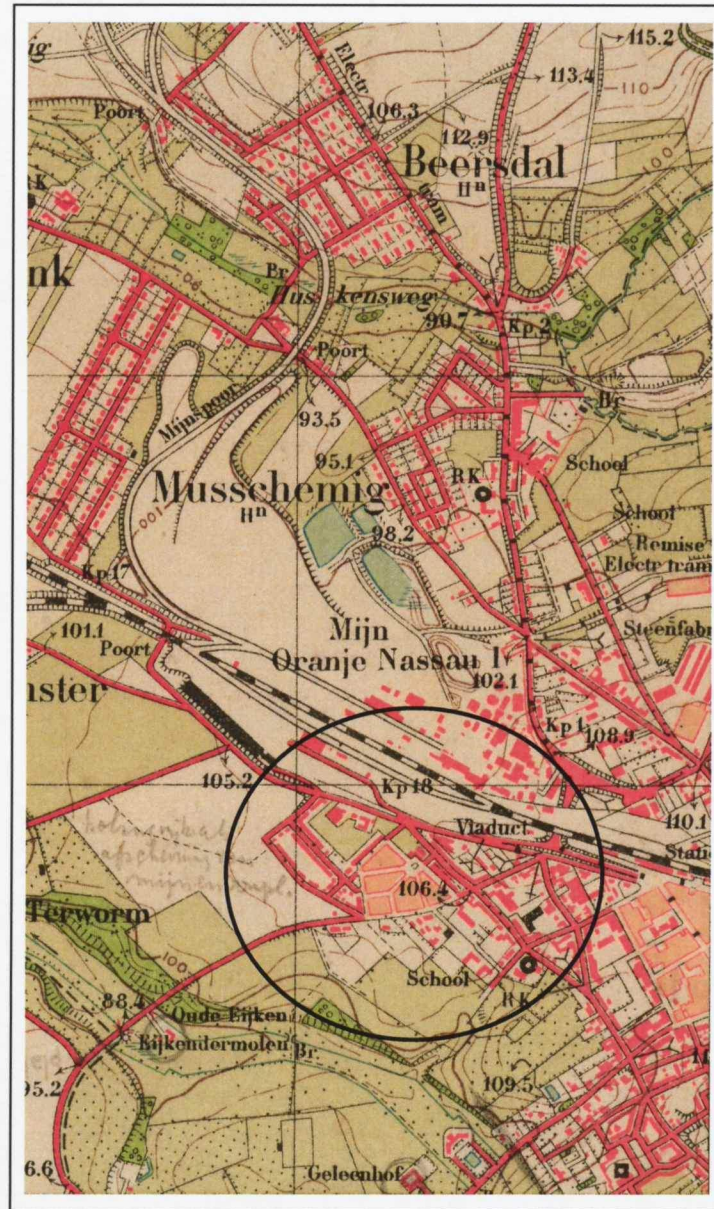

Kaart 3 Circa 1924. Het eerste bouwblok is zichtbaar op de kaart.

1,110526039016

Kaart 4 Circa 1935. De gehele woonwijk is aangelegd.

Kaart 5 Oriëntatiekaart